

Вељко Кадијевић, генерал армије у пензији

Крај педесетих година – време када сам радио у часопису „Војно дело“ – карактерисале су неке изразите специфичности, како у изградњи наше војне мисли, тако и у тражењу места и улоге самог часописа у том задатку. Нека искуства из тог времена могу бити корисна сада и у будућности.

Познат је и у нашој војној литератури често обрађиван пут развоја наше војне мисли и ратне доктрине после Другог светског рата. Посебно су веома свестрано анализирани сви битни чиниоци који су утицали на тај развој. Од бројних догађања само ћу подсетити да крај педесетих година карактерише потпуна валоризација искустава из НОР-а у изградњи наше сопствене војне мисли. То је био фундаменталан заокрет у односу на дотадашњу праксу, која је, под видом „модернизације“ и истеривања „партизанштине“, у ствари, наметнула страни, нама непримерени концепт одбране, па следствено томе и одговарајућу војну теорију и војну праксу – од организације војске и њеног опремања наоружањем до обуке и школовања.

Истина, у валоризацији искустава из НОР-а у том периоду било је и претеривања. Она су се најчешће испољавала у два правца: један, који је искуства из НОР-а апсолутизовао при изградњи наше тадашње ратне доктрине дотле да је потпуно игнорисао све друге чиниоце који, иначе, увек утичу на формирање ратне доктрине сваке земље (развој савремене ратне технике, однос снага с могућим непријатељима, економска моћ земље, савезници итд.); и други, који је ратну вештину НОР-а проглашавао врхунским достигнућем војне мисли за сва времена, за све услове и за све земље. Док би се тај други вид претеривања могао сврстати у „дечије болести“ и није могао произвести никакве озбиљније практичне негативне последице, осим понеких неугодности у контактима и расправама с представницима других земаља и армија, дотле је први вид претеривања био веома опасан по ваљану изградњу наше ратне доктрине.

И заиста, апсолутизација искустава из НОР-а, и то не целокупних, већ само оних из почетног периода НОР-а, када је партизански облик оружане борбе доминирао, послужиће као мост, спона или алиби за доцније лансирање теорије о „наоружаном народу“ као једино исправном концепту наше одбране. Познато је ко су били носиоци тог концепта одбране и са каквим циљем. Исто тако је добро познато какву

је погубну улогу тај концепт имао у разбијању претходне Југославије. Интересантно је, али нимало чудно, да се и у садашњем времену део бившег армијског кадра који се здушно залагао за концепт „наоружаног народа“ сада опет здушно залаже за професионалну војску. Узгред, нама ни тада, ни данас, ни сутра није одговарао и неће одговарати нити концепт „наоружаног народа“, нити концепт само професионалне војске. Нама је увек била потребна, а тако ће бити и убудуће, војска способна да води рат против свих нових и веома сложених видова агресије из широке лепезе доктрине ниског интензитета, као и да води класични фронтални, али и комбиновани облик оружане борбе. Зато је потребна добро обучена и увежбана војска, с мањим професионалним делом активних старешина и војника, али и с адекватно обученим и увежбаним резервним саставом.

Сваки значајнији период – било по времену или по догађајима – у животу једне земље, а тиме и њене одбране, има више или мање изражене специфичности. Исто тако, посебно када је реч о концепту одбране, постоје принципи и чиниоци који имају трајну вредност. Превирања у развоју наше војне мисли крајем педесетих година и тражења најбољих решења, разуме се, битно се разликују од садашњих околности и стања војног дела. Упркос тим разликама, постоје и неки заједнички дејствујући чиниоци, као што су: нестабилност и релативно брза променљивост утицаја спољних чинилаца на безбедност наше земље, затим, императив заснивања одбране првенствено на сопственим снагама и потреба брзог прилагођавања измењеним спољним и унутрашњим околностима. Те, као и многе друге чињенице, релевантне за концепт одбране, упућују на то да би искуства из периода о којем је реч, као и из других још бурнијих периода, ваљало искористити на прави начин. То је једна од оних области у којој теоријски часопис као што је „Војно дело“ може и треба много да уради.

Крајем педесетих година часопис „Војно дело“ успешно се борио и у тражењу свога места и улоге у изградњи наше војне мисли и наше ратне доктрине. То је постигано, пре свега, кроз релативно планско бирање тема за обраду и кроз ангажовање аутора који су могли на прави начин обрадити одабране теме. Тиме се, наравно, није исцрпљивала тематика часописа. Увек је часопис био отворен и за различите иницијативе.

Пратећи часопис „Војно дело“ и пре него што сам у њему радио, а и после тога, мислим да је успевао да одслика кретања у развоју наше војне мисли, али и да иницира трагања за будућим догађајима на пољу војног дела.

Рад у часопису, иако временски релативно кратак, за мене је био вишестрано користан.